

Latvijas Mediju ētikas padome

Biedrība "Latvijas Mediju ētikas padome"

Ētikas padomes atzinums Nr. 9/2024

Rīgā, 2024. gada 18. septembrī.

Biedrības "Latvijas Mediju ētikas padome" (turpmāk tekstā – "Biedrība") Ētikas padome (turpmāk – "Ētikas padome") 2024. gada 29. augusta sēdē šādā sastāvā: Andrejs Mēters, Aivars Pastalnieks, Skaidrīte Lasmane, Anda Rožukalne, Guntars Līcis, Ingemārs Vekteris, Vita Dreijere-Smane

konstatē:

[1] Biedrības valde 2024. gada 3. jūlijā saņēma Jakob von Rosen Imig (turpmāk tekstā – "Sūdzētājs") sūdzību un 9. jūlijā tās papildinājumu (turpmāk tekstā – "Sūdzība") par portāla "delfi.lv" (turpmāk tekstā – "Medijs") rakstu "Gads pēc Lielstraupes pils "mantinieka". Ko amerikānis fon Rozens dara Latvijā šovasar" <https://www.delfi.lv/kultura/32026447/culturenvironment/120031746/gads-pec-lielstraupes-pils-mantinieka-ko-fon-rozens-dara-latvija-sovasar> (turpmāk tekstā – "Publikācija").

[2] Sūdzētājs informē, ka ir nosūtījis pretenziju Medijam, informējot, ka viņš ir publikācijā minētais cilvēks, tajā minēta nepatiesa informācija par viņu un viņa senčiem un prasot, lai Medijs veic izmaiņas publikācijā, iekļaujot viņa viedokli un labojot pašvaldības pārstāvja sniegto informāciju, kas viņaprāt nav patiesa.

[3] Sūdzētājs lūdz Biedrību izskatīt Sūdzību. Tāpat Sūdzētājs norāda, ka vēlētos, lai rakstā tiktu labotas faktoloģiskās neprecizitātes, kā arī lai tas tiktu papildināts ar viņa viedokli, vai arī Publikācija tiktu dzēsta un Medijs viņam atvainotos.

[4] Sūdzības papildinājumā Sūdzētājs norāda, ka Medija lietotais termins "mantinieks" ir neatbilstošs un maldinošs, jo viņš ir fon Rozenu ģimenes pēctecis (kā vietām korekti arī minēts Publikācijā, nevis mantinieks. Turklāt vārda "mantinieks" lietojums pēdējās Sūdzētāju aizvairo, jo rada iespaidu, ka medijs viņu tādā veidā izsmej. Sūdzētājs norāda, ka šādi tiek pārkāpts Mediju ētikas kodeksā noteiktais Godprātības princips (5.1). Sūdzētājs norāda, ka Medijam bija iespēja veikt faktu pārbaudi un pārliecināties pie viņa ģimenes locekļiem vai dzimtas ģealoga, ka viņam nav mantinieka statuss. To nedarot, Medijs esot pārkāpis Mediju ētikas kodeksā noteikto Faktu pārbaudes principu (p. 4.6.1).

Sūdzētājs uzskata, ka rakstu ir pasūtījusi rakstā minētā pašvaldība un uzsver, ka viņa viedoklis Publikācijas veidošanā nav prasīts, lai arī raksts nosaukts "Ko fon Rozens Latvijā ir iecerējis darīt šovasar" Sūdzētājs norāda uz Mediju ētikas kodeksa Daudzveidības principa un Informācijas iegūšana un izmantošanas principa (4.6) pārkāpumu. Tāpat Sūdzētājs uzskata, ka Medijs nav bijis pietiekoši kritisks pret pašvaldības pārstāvja sniegto informāciju, tādejādi pārkāpjot Ētikas kodeksa principu Kritiska attieksme pret avotu (p. 4.6.3).

[5] Atbilstoši Biedrības Statūtu 6.2. punktam Biedrības valde Sūdzību nosūtīja Medijam, aicinot izvērtēt Medija rīcības atbilstību Ētikas kodeksam un sniegt Biedrībai skaidrojumu.

[6] Atbildes vēstulē Medijs Biedrību informēja, ka ir sazinājies ar Sūdzētāju un sniedzis tam skaidrojumu, kā arī veicis labojumus Publikācijas virsrakstā.

[7] Atbildē Sūdzējam Medijs skaidro, ka ir izvērtējis Publikāciju, taču tā vērtējumā publikācija kopumā ir žanram atbilstoša un tajā ir daudzveidīgi informācijas avoti: Sūdzētāja uzņēmuma

mājaslapā publicētā informācija par pils atgūšanas un izmantošanas plāniem, pašvaldības pārstāvja sniegtā informācija, vēsturnieka komentārs.

Medijs atvainojas Sūdzētājam, ka netīši ir kļūdinājis tā uzvārda rakstībā, jo ir pieturējies pie Latvijas mediju vidē jau lietotā “fon Rozens”, nezinot, ka Sūdzētājam ir dubultuzvārds ir “von Rozen Imig”. Medijs informē, ka ir labojis neprecizitāti.

Medijs skaidro, ka tekstā vārda “mantinieks” lietojums pēdīnās nav satīra, bet gan norāde uz neskaidrību un atšķirīgajiem viedokļiem saistībā ar pretenzijām uz Lielstraupes pili.

Komentējot vārda “amerikānis” lietojumu virsrakstā, Medijs norāda, ka tas nav lietots lai kādu diskriminētu vai aizskartu, bet lai sniegtu pilnīgāku informāciju, no kuras valsts nāk pretendents uz Lielstraupes pili. Medijs skaidro, ka šāds lietojums tam šķiet pilnībā pamatots, taču, ņemot vērā, ka Sūdzētājam tas šķietis aizskarošs, Medijs ir veicis labojumu un šo vārdu no virsraksta izdzēsis.

Medijs informē, ka ir ņēmis vērā Sūdzētāja sniegto informāciju, kas ir pretrunīga Publikācijā minētajai pašvaldības sniegtajai informācijai, un veicis papildinājumu Publikācijā.

[8] Biedrības valde Sūdzību, publikācijas kopiju un Medija atbildi nodeva izskatīšanai Biedrības Ētikas padomei atbilstoši Biedrības Statūtu 6.1.1. punktam.

levērojot konstatēto un portāla “Delfi” pārstāvei Vitai Dreijerei-Smanei no Sūdzības skatīšanās atturoties,

Ētikas padome secina:

[9] Nedz normatīvie akti, nedz Biedrības Statūti vai Ētikas kodekss nedod tai tiesības sniegt apstākļu juridisko vērtējumu un pārbaudīt ar Publikāciju nodarītos iespējamos aizskārumus – goda un cieņas aizskaršanu, neslavas celšanu u.c. no juridiskā skatpunkta. Biedrības Ētikas padome Publikāciju un Sūdzībā norādīto vērtē atbilstoši Biedrības Ētikas kodeksa nosacījumiem.

[10] Publikācijā sabalansēti un atspoguļoti pretrunīgi skatījumi par Lielstraupes pilns nākotni un īpašumtiesībām: Sūdzētāja uzņēmuma publiskotā vēlme atgūt Lielstraupes pili savas dzimtas īpašumā un Lielstraupes pils pārstāves paustā informācija, ka pils paliks Cēsu pašvaldības īpašumā, vēsturnieka viedoklis par mantošanas aspektiem. Tāpat publikācija informē par Sūdzētāja uzņēmuma publiskoto ieceri drīzumā pils telpās rīkot pasākumu un pils pārstāves paustajiem apsvērumiem par tā iespējamību.

[11] Medija rīcība, veicot Sūdzētāja uzvārda labojumu tekstā un privāti atvainojoties, ir vērtējama pozitīvi un šajā situācijā uzskatāma kā pietiekoša, Ētikas kodeksa Godprātības principam atbilstoša. Līdzīgi vērtējama arī Medija rīcība, rakstu papildinot ar Sūdzētāja sniegto informāciju par atbildi, ko tam privāti sniegusi Lielstraupes pils pārstāve.

[12] Neuzmanīgs valodas lietojums var radīt stereotipizācijas risku, un mediju pienākums ir to apzināties. Šajā gadījumā virsrakstā bija divi Sūdzētājam aizvainojoši vārdi: vārda “mantinieks” lietojums pēdīnās un vārds “amerikānis”. Rezultātā virsraksts ieguva papildu nianse un pieļāva plašākas interpretācijas, arī ironiskas, stereotipizējošas, aizskarošas. To apzinoties un izņemot no virsraksta vienu no šiem terminiem (“amerikānis”) medijs ir padarījis virsrakstu informatīvāku un demonstrējis izpratni par cita cilvēka atšķirīgo skatījumu, kā arī izrādījis Sūdzētājam cieņu. Šis labojums, veikts aizvainojuma novēršanai, parāda, ka Medijs ieklausās un apzinās, ka tā lietotie termini var būt aizvainojoši arī tādā situācijā, kad medijam nav bijis nolūks aizskart un ir pamatoti argumenti tos lietot.

[13] Ievērojot secināto, visi seši Sūdzību skatošie Ētikas padomes locekļi balso, ka Publikācijā NAV pārkāpts Biedrības Ētikas kodekss.

Ētikas padomē nolemts:

1. Publikācijā nav konstatēti Biedrības Ētikas kodeksa pārkāpumi.
2. Lēmumu paziņot Sūdzētājam un Medijam.
3. Lēmumu publicēt Biedrības interneta vietnē un izplatīt informāciju par to atbilstoši Biedrības Statūtu 6.6. punkta noteikumiem.